

Semir Škrijelj

SELIMOVA GREDA

Ramazan umiri nefs u meni. Miris iftarske nafake povede me trenucima kada sam ispijao kahvu zaslađenu zalogajima kolača sa svojim dragim prijateljem iz studentskih dana, na terasi od studentske menze prvog dana mjeseca Ševala hidžretske 1427 godine. Telhan razgovor nas je nosio u različite krajeve i vremena. Prisjeti se on jedne hićaje i rado je podijeli sa mnom. Od tada je nosim u sebi. Govorio je lagno, kao da svira ćemane. Kaže da mu je ispričao babo. A od koga je on čuo ne sjeća se.

Priča se da je jedne jesenje večeri u kasne sate noći na vratima napuštene Selimove kuće ušao Selimov sin. Sav mokar, bosonog i go do pojasa. Mirno je koračao put dijela sobe gdje se nalazilo ognjište. Sa mršavog tijela su klizile kapi ledene kiše, ostavljajući trag po prašnjavom podu. Sjeo je pored ognjišta a fenjer smjestio na sredini, u pepeo. Sjedio je nekoliko sati, tako mokar sve do zore. Zamišljao je da je fenjer rasplamsalo ognjište, da su kapi kiše i vjetar jesenji samo glasovi što odliježu u sobi, a sjenke po zidovima nastale od malog plamena iz fenjera su postale ljudske sjenke. Smijao se sam sa sobom, gledao u plamen i pričao priče. Svaku bi priču počinjao sa „pričam ovoj vatri“, ostalo mu je to u sjećanju kada bi trebalo da čuje neku strašnu priču koju nije preporučeno čuti prije spavanja, rekao bi ove tri riječi pripovijedač pa bi onda nastavio govoriti na tenane. Te večeri su sve strašne i ružne priče težile srećnom kraju. Čudno doba noć postane kad grobna tišina pritisne sa svih strana.

Te iste večeri, pod jorganom ispunjenim slamom, budna je ležala snaha Selimova. Prigrllila uz sebe goluđravog dječaka. Nije ni slutila kada se udavala, da joj neće dati da spava zvukovi posuda ispunjenih kapima kiše. U kući na drugom kraju sela je ležala i čekala svog muža da se vrati. Koliko god da je bilo teško nije ih ostavljao same u staroj kući slabog krova i oronulih brvana. Kada su bile večeri ljetnje, gledali bi zvijezde kroz rupe na krovu. Zvao ih je čudnim imenima, govorio o knjigama gdje se o zvijezdama moglo puno šta saznati, o mjesecu

i pomračenju sunca. Sve je izgledalo magično i nerealno. Sada su te rupe zakrpljene, ali i dalje prave veliki problem za njih. Prije nego se udala, njen muž se posvađao sa svojim ocem. Znao je da je sam kriv. Mnogo je šta pretrpio Selim od naroda zbog njega, njegove kocke, alkohola i društva. Dobar dio bogatsva je Selim dao na njegove kockarske igre. Kada je shvatio da on nije sin kakvog želi pozvao ga je u svoju kuću. Posadio ga da sjedne kraj ognjišta i rekao mu par riječi, ljutito, kroz suze i pogleda punograzočarenja.

Te riječi, njoj nepoznate, znala je da postoje i da su one krive za ovu strepnju u kišnoj noći. Talasi kiše pod udarima vjetra su sve češće udarale u vrata sa drvenim mandalama. Tako, naizmjenično, tupi udari vrata, pod naletima kiše, rađali su nadu i vodili u duboko razočaranje snahu Selimovu. "Neće ovo izaći na dobro", ponavljala je sebi u bradu. Stala je do prozora, gledala okutnjicu obasjanu munjama, ali ga nije bilo ni sa jedne strane da dođe. Počela je ponavljati, "vрати nam se, trebaš ovom evljadu", pa se u jednom trenu toliko naljuti i poželje da ode kući tog pokvarenog vodeničara, da mu kaže ko je pojeo pola gurabije. Da mu pokaže kome će tako slatko u lice da se smije. Još juče su ga smatrali velikim prijateljem i kao peškeš mu pripremili gurabiju, lijepu, rumenu. Zadnje zrno šećera u nju metnuli. Ali kad se pravi... Dok se hladila u jednom čošku stare kuće došao miš, onaj poljski, gladni, i pojeo jedan dio gurabije. Vidjevši to, Selimov sin se rastuži. Na nagovor svoje supruge, odluči da odstrani taj dio gurabije što je miš načeo. Sramota je poći na čestitku, a djeci ništa ne ponijeti.

Dođoše kod vodeničara, popiše kahvu. Pričaše o krizi, lošem ljetu praćenom velikom sušom. Nekom kvarnom putanjom razgovor ih dovede do dženaze Selimove. Po ko zna koji put od kako je Selim umro, vodeničar mu je prigovorio da se ne pamti da nije htio nečiji sin da prisustvuje dženazi svoga oca.

– Da nije bilo onog starog hodže, pitanje je da li bi te iko ubijedio da prisustvuješ dženazi. Pa, zar te je toliko Selim dobri mogao uvrijediti? Pitanje na koje nikome nije davao odgovor, opet je bilo postavljeno. Da bi skrenuo priču izvadi gurabiju i dade je vodeničaru da podijeli djeci. Ispriča mu priču o mišu i gurabiji. Prijateljski mu se požalio. A vodeničar prvo pogleda gurabiju, pa se počeo smijati. Dok je dijelio gurabiju djeci je pričao da je ovaj čiko što ju je donio tako fino sprema, da mora da

pojede bar jedan dio i onda se izvlači na priče o poljskim miševima i drugim štetočinama. Tada se počeše i djeca smijati i vodeničar povisi zvuk, čak i suzu pusti od smijeha. U tom trenu se trže Selimov sin, pred očima su navirale slike svih životnih neuspjeha i razočaranja. Kao da je izgubio razum izađe bez pozdrava, za njim krenu žena, ali ga nije mogla stići. Zvala ga da je sačeka, zvalo ga je i goluždravo dijete. A on je sve brže išao put šume i sve glasnije pričao sa sobom. Nikada prije se nije tako ponašao. Ostala je, čekajući kući da se vrati.

I evo ga sada tu. Pored ognjišta gdje je rođen. Sam sa bujicom sjećanja koja naviru sve više, govorio je sve glasnije i svima se pravdao za svoj postupak koji planira da uradi.

– Ne, ne. Selim je to od mene tražio, to ću i da mu učinim. Da mu ispunim zadnju želju koju mi je rekao.

Pošto se fino ispričao sa svima i živim i mrtvima kojih se sjećao, Selimov sin priđe gredi na sredini sobe. Čađava greda, ispod nje on i Selim. Vidi ga kao prošli put, kada su bili zajedno tu. Pokazuje Selim prstom na gredu i govori:

– Ovdje ćeš ti meni da se objesiš, ako Bog da, kada te stigne ovaj tvoj bezobrazluk. Kada se sa tobom počnu ismijavat' najveće seoske ljige, a žene budu korile svoju djecu i poredile sa tobom, kao najvećim propalitetom kojeg znaju. Tada ćeš, ako grama obraza bude ti ostalo, doći ovdje ispod ove grede i objesit' se k'o zadnja fukara. Na tvoje zadnje trzaje će gledati samo ovaj čvor na gredi.

U ušima je sve više odzvanjala riječ čvor. Samo je njega i gledao. Prebaci uže preko grede, primače tačno do čvora i skoči sa malog stočića.

Puklo je nešto, kao grom da je udario. Kada je shvatio da se to ona prokleta greda razlomila, preplavljen srdžbom da se ne može ni ubiti kako treba, krenuo je ustati na noge. Njegovo ustajanje zapljusnu kiša zlatnika ukopana u gredu. Čekali su Selimovog sina toliko vremena u precizno istanjenoj gredi. Sada mu se bacaju u zagrljaj, sviraju tako moćnu muziku udarajući u pod i skrivajući se u pukotinama.

Poče od sreće da plače, ne zbog dukata, već mudrosti Selimove koju tek sad razumije.

Pokupi zlatnike i pođe svojoj ženi i djeci. Napravi mezarje, vrati se u Selimovu kuću. Kupi sve prodato i poče živjeti dostojanstveno.